

1 נאמר בתהלים (בפרקים הנאמרים ב'פסוקי דזמרה' של תפילת שחרית):
 2 **בֹּנֵה יְרוּשָׁלַיִם הָיָה נְדָחִי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס** הקדוש-ברוך-הוא לעתיד
 3 לבוא, אחד השבחים של הקדוש-ברוך-הוא היא העובדה שהוא ה**רֹפֵא**
 4 **לְשִׁבוּרֵי לֵב** ומחזק אותם וגו'¹.

5 **וְאֵיתָא** ומובא ב**מִמְאָמְר** (סידורת של
 6 הרבי מהר"ש **דְּבוּרֵי-הַמִּתְחִיל**
 7 הפותח בפסוק **הַזֶּה מִשְׁנַת**
 8 **תְּרַכְט**² **לְפָנַי מֵאָה שָׁנָה** בעת
 9 אמירת מאמר זה על-ידי הרבי בשנת
 10 (תשכ"ט), **דְּצָרִיף לְהַבִּין מְהִי**
 11 **שְׁיָכוּת** הקשר הפנימי בין **עֲנִנָן**
 12 **"הָרֹפֵא לְשִׁבוּרֵי לֵב"**
 13 **"לְבֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה' "** שבגלל
 14 שייכות זו שני הדברים שלכאורה אין
 15 ביניהם קשר נאמרו בסמיכות זה לזה?
 16 **וּמִמְשִׁיף** הרבי מהר"ש **בְּמִמְאָמְר**,
 17 **דְּאֵיתָא** מובא **בְּיַלְקוּט**
 18 **יְרֵמְיָה**³ מדרש 'ילקוט שמעוני' על
 19 ספר ירמיה **עָלָה אַרְיָה בְּמִזְל**
 20 **אַרְיָה וְהִחְרִיב אֶת אַרְיָא**.
 21 והמדרש מפרט **עָלָה אַרְיָה - זֶה**
 22 **נְבוּכַדְנֶאצַּר** מלך בבל, **דְּכְתִיב**⁴
 23 בבואה של ירמיה על חורבן בית
 24 המקדש (הראשון) **עָלָה אַרְיָה**
 25 **מִסְפָּכּוֹ** (יצא מהכלוב שלו)
 26 "ומשחית גוים נסע יצא ממקומו לשום
 27 ארצך לשמה עריך תצינה מאין יושב"
 28 והדברים הם משל על נבוכדנצר שיצא
 29 מבבל לארץ ישראל כדי לגרום חורבן.
 30 **בְּמִזְל אַרְיָה -** בחודש אב שמזלו
 31 אריה **שְׁנֵאמְר**⁵ **בִּירְמִיָה** **עַד גְּלוֹת**
 32 **יְרוּשָׁלַיִם בְּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי**
 33 מחודש ניסן, חודש אב. **וְהִחְרִיב**
 34 **אַרְיָא**, כלשון הכתוב בישיעה **הוּי**
 35 **אַרְיָא אַרְיָא קְרִית הִנֵּה**
 36 **דְּדוּד**⁶ **(דְּקָאֵי** הכוונה **עַל**
 37 **הַמְזֻבָּח**⁷, **שְׁנֵקְרָא אַרְיָא**⁸ **עַל**
 38 **שֵׁם אִשׁ שֶׁל מַעְלָה** אש מן
 39 השמים **שְׁהִיָּה רוֹבְצָת פְּאָרִי**
 40 **עַל-גַּבֵּי הַמְזֻבָּח**⁹, כדברי חכמינו
 41 ז"ל בגמרא, והמזבח נקרא בזוהר

בס"ד. שבת פרשת ואתחנן, שבת נחמו, י"א מנחם-אב, ה'תשכ"ט

(הנחה בלתי מוגה)

1 **בֹּנֵה יְרוּשָׁלַיִם הָיָה נְדָחִי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס** הָרֹפֵא
 2 **לְשִׁבוּרֵי לֵב** וגו'¹. **וְאֵיתָא בְּמִמְאָמְר** דְּבוּרֵי-
 3 **הַמִּתְחִיל** הַזֶּה מִשְׁנַת תְּרַכְט² **לְפָנַי מֵאָה שָׁנָה**,
 4 **דְּצָרִיף לְהַבִּין מְהִי שְׁיָכוּת** עֲנִנָן **"הָרֹפֵא לְשִׁבוּרֵי**
 5 **לֵב"** **"לְבֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה' "** וממְשִׁיף בְּמִמְאָמְר,
 6 **דְּאֵיתָא בְּיַלְקוּט יְרֵמְיָה**³ **עָלָה אַרְיָה בְּמִזְל אַרְיָה**
 7 **וְהִחְרִיב אֶת אַרְיָא**. **עָלָה אַרְיָה - זֶה** נְבוּכַדְנֶאצַּר,
 8 **דְּכְתִיב**⁴ **עָלָה אַרְיָה מִסְפָּכּוֹ**. **בְּמִזְל אַרְיָה -**
 9 **שְׁנֵאמְר**⁵ **עַד גְּלוֹת יְרוּשָׁלַיִם בְּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי**.
 10 **וְהִחְרִיב אַרְיָא**, הוּי אַרְיָא אַרְיָא קְרִית תְּנָה
 11 **דְּדוּד**⁶ **(דְּקָאֵי עַל הַמְזֻבָּח**⁷, **שְׁנֵקְרָא אַרְיָא**⁸ **עַל**
 12 **שֵׁם אִשׁ שֶׁל מַעְלָה שְׁהִיָּה רוֹבְצָת פְּאָרִי עַל-גַּבֵּי**
 13 **הַמְזֻבָּח**⁹, **אַרְיָה דְּאֵכִיל קוּרְבָּנֵינוּ**¹⁰), **עַל-מִנְת**
 14 **שֵׁיבָא אַרְיָה בְּמִזְל אַרְיָה וְיִכְנָה אַרְיָא**. **יָבֵא**
 15 **אַרְיָה - זֶה הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא דְּכְתִיב בִּיה**¹¹
 16 **אַרְיָה שְׂאֵג מִי לֹא יִרָא**. **בְּמִזְל אַרְיָה, וְהִפְכְּתִי**
 17 **אֶבְלָם לְשִׁשׁוּן**¹², **וְיִכְנָה אַרְיָא - "בֹּנֵה**
 18 **יְרוּשָׁלַיִם ה' נְדָחִי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס"**.

19 **וְיֵשׁ לומר**, **שְׁמִבִּיא בְּמִמְאָמְר דְּבָרֵי ה' יַלְקוּט**,
 20 **כְּדִי לְהוֹכִיחַ שְׁהִעֲנִין דְּ"בֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה' "**
 21 **הוּא עֵקֶר עֲנִנָן הַגְּאוּלָּה (שְׁהִרִי פְתוּב זֶה נֶאמַר**
 22 **עַל הַגְּאוּלָּה הַעֲתִידָה), הִינּוּ, שְׁעֵקֶר הַגְּאוּלָּה הוּא**
 23 **בְּנִין יְרוּשָׁלַיִם**. **וּבְאוּר הַעֲנִנָן, דְּהִנֵּה, פְּלֹת עֲנִנָן הַחֲוֹרְבָן וְהַגְּלוּת, "מִפְּנֵי**
 24 **חֲטָאֵינוּ גְּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ**¹³, **הוּא מִצַּד הַחֲסָרוֹן בְּעִבּוּדָה בְּעִנָן הַיָּרָא דְּוָקָא**.
 25 **וְהִינּוּ, דְּעַם הַיָּהוּ שְׁהִיָּה חֲסָרוֹן גַּם בְּעִבּוּדָה בְּעִנָן הָאֲהָבָה, מִפְּלֵ-מְקוֹם עוֹנֵשׁ**

(1) תהלים קמו, ב.ג. (2) סה"מ תרכ"ט ע' רצד ואילך. (3) רמז רנט. (4) ירמ' ד, ז. (5) שם א, ג. (6) ישעי' כט, א. (7) פירש"י, רד"ק ומצ"ע עה"פ. (8) ראה יחזקאל מג, טז. (9) יומא כא, ב. (10) ראה זהר ח"א ו, ב. ח"ב רעח, א. ח"ג יז, א. ועוד. (11) עמוס ג, ח. (12) ירמ' לא, יב. (13) תפלת מוסף דיו"ט.

בונה ירושלים הוי' נדחי ישראל יכנס

ביאור בדרך אפשר

1 הוא לא בגלל החסרון בענין האהבה, אלא בגלל החסרון
 2 בענין היראה דוקא¹⁴.
 3 ומזה שעיך החיסרון בעבודת ה' לפני החורבן היה בענין יראת ה', יתור
 4 מאשר בענין אהבת ה', מוכן שענין הגאולה (שנעשה על-ידי
 5 תקון סבת הגורם של החורבן
 6 והגלות) הוא על-ידי שלמות 1
 7 העבודה בענין היראה. וזהו 2
 8 הטעם הפנימי לכך שעקר 3
 9 הגאולה גם כפשוטו הוא ענין 4
 10 בנין ירושלים, כי "ירושלים" 5
 11 הוא על שם ירא'ה ועל שם 6
 12 שלם¹⁵, שהוא ענין שלמות 7
 13 היראה¹⁶ ולכן כאשר יש שלמות 8
 14 ביראת ה', ירושלים נבנית.
 15 (ב) וממשיך במאמר, שהענין ד"בונה
 16 ד"בונה ירושלים הוי' 9
 17 (דקאי המכוון לא רק על העיר 10
 18 ירושלים אלא גם על בית 11
 19 המקדש, כדברי ה'ילקוט': 12
 20 ויבנה אריאל, היינו המזבח
 21 שבבית המקדש, כמובא לעיל, בונה
 22 ירושלים ה'), יוכן בהקדים 23
 23 מה שכתוב¹⁷ בנבואת חגי
 24 "גדול יהיה כבוד הבית הזה
 25 האחרון בית שני שנבנה אחרי גלות
 26 בכל מן הראשון" ולפי פשוטו
 27 הכוונה שבית שני היה גדול בכנינו
 28 וכן במספר שנות קיומו, כפי שיובא
 29 להלן, והענין לפי החסידות, דשרש
 30 ענין בית ראשון ו'בית שני'
 31 למעלה באלוקות, הוא ענין שתי
 32 ההי"ן דשם הוי', שיש בו ה'
 33 ראשונה וה' אחרונה 'בית ראשון'
 34 הוא בחינת ה' עלאה, ה'
 35 הראשונה הנקראת ה' עליונה בחינת
 36 בינה שבעשר הספירות העליונות, ו'בית שני' הוא בחינת ה'
 37 תמאה, ה' השנייה הנקראת ה' תחתונה בחינת מלכות שבעשר
 38 הספירות העליונות, ואם כן, גלוי אלקות שהיה ב'בית ראשון'
 39 היה מבחינת יחוד י"ה, וב'בית שני' הוא מבחינת יחוד
 40 ו'ה'¹⁸ כמבואר בקבלה וחסידות, האור האלוקי שביסוד השתלשלות נמשך
 41 ויורד ממדרגה למדרגה אבל כאשר יש יחוד' בין שתי בחינות, היינו חיבור
 42 והתאחדות עמוקה ופנימית, יש גילוי אור אלוקי נוסף, יתר על הרגיל, ועל כך

ביאור בדרך אפשר

מבואר שתוספת גילוי האלוקות בבית ראשון הייתה כתוצאה מיחוד חכמה
 (הנרמות באות יו"ד, כי כשם שצורת האות יו"ד היא נקודה בלבד, כך
 החכמה היא הנקודה הראשונה של הרעיון השכלי) ובינה (הנרמות באות ה',
 כי כשם שצורת האות ה' היא שיש לה התפשטות לאורך ולרוחב, כך בינה
 היא הסתעפות והתפשטות נקודת
 החכמה לפרטים שונים, לאורך
 ולרוחב), ואילו גילוי האלוקות הנוסף
 בבית המקדש השני היה כתוצאה
 מיחוד המידות (הנרמות באות ו' כי
 מספרן, מחסד עד יסוד, הוא שש,
 הגימטריא של אות וא"ו עם ספירת
 המלכות הנרמות באות ה' האחרונה
 (כמו שנתבאר בפמאמר
 שלפני-זה¹⁹ דיבור-המתחיל ציון
 במשפט תפדה, יוצא לאור עם ביאור
 בדרך אפשר ב'דבר מלכות' לפרשת
 דברים שנה זו, ושם מבואר באריכות
 שעיך הגורם של החורבן והגלות הוא
 חיסרון ביחוד של ו"ה, המידות
 והמלכות, כפי שהיה בבית שני, והעדר
 האור הנוסף המתגלה על ידי יחוד
 זה).
 וענינם של שני יחודים אלה, יחוד
 יו"ד עם ה', חכמה ובינה, יחוד וא"ו
 עם ה', המידות עם מלכות, פעבודה
 כפי שהם באים לידי ביטוי בעבודת ה'
 של כל אחד גם בזמן הזה הם שני
 האופנים שבכללות העבודה
 עבודת ה' באופן כללי, אופן אחד הוא
 העבודה שמצד המוחין,
 בחינת י"ה ששניינם, כמאמר, חכמה
 ובינה, היינו הבנה והשגה באלוקות,
 כשם שבנפש האדם החכמה והבינה
 הם ענין המוחין. והאופן השני
 העבודה בעסק התורה ומצות
 בקול ודבור ומעשה, בחינת ו"ה²⁰, עבודה השייכת לבחינת
 המידות (הנרמות באות ו') ובחינת המלכות (הנרמות באות ה' אחרונה), והיא
 העבודה על ידי כוחות הנפש הנחותים והחיצוניים (לעומת המוחין), כוחות
 הדיבור והמעשה.
 וכנגדם כנגד שני האופנים האמורים בעבודת ה' יש שני אופנים
 בענין השכר שניתן לנשמה בעד עבודת ה', גן-עדן העליון
 וגן-עדן התחתון, שהם בחינת בינה שהיא גן עדן העליון

(14) ראה סידור (עם דא"ח) קנב, ב. 15) ב"ר פנ"ו, י. תוד"ה הר — תענית טז, א. 16) ראה לקו"ת פקודי ד, א. ר"ה ס, ב. שה"ש ו, ג. 17) חגי ב, ט. 18) ראה זהר ח"א נ, ב. ח"ב ט, ב. רד"ה בכה תבכה באוה"ת נ"ך ח"ב ע' א"נ. סה"מ תרכ"ט ע' רפז. 19) ד"ה ציון במשפט תפדה דש"פ דברים, שבת חזון פ"ב (לעיל ע' רצ). 20) ראה לקו"ת ר"פ ראה (יח, א ואילך).

שבת פרשת ואתחנן, שבת נחמו, י"א מנחם-אב, ה'תשכ"ט

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

43 וזו כמות הרבה יותר קטנה מתשעה קבין **מִפְּל־מְקוֹם לְהִיּוֹתוֹ קֵב**
 44 **שְׁלוֹ, רוּצָה בּוֹ הָאֵדָם יוֹתֵר מִתְּשׁוּעָה קִבְיִן שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְאִין זֶה**
 45 **עֲנִין שְׂאִין בּוֹ טַעַם, רִצּוֹן לֹא הִגִּינוּ, אֲלֵא הַטַּעַם** וההסבר ההגיוני
 46 לכך הוא מצד מעלת העבודה בכת עצמו דוקא כי יש מעלה
 47 ויתרון מיוחד לעבודת ה' בכוח של
 48 האדם עצמו, ללא סיוע ממקור שחוק
 49 ממנו.
 50 **וְעַל־דִּרְךָ זֶה מוֹבֵן גַּם בְּנוֹגַע**
 51 **לְבִתִּי הַמְּקַדֵּשׁ, שְׂבִית**
 52 **רִאשׁוֹן הִיָּה בְּזִמְן שְׁלֹמֹה,**
 53 **עָלְיוֹ נֶאֱמַר²⁵ וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל**
 54 **כֶּסֶף הַיָּד, שְׂאֵז הִיָּה** בארץ
 55 ישראל וכעס ישראל מעמד ומצב
 56 של גאולה שלמה (והחפורן
 57 הִיָּה רַק בְּכֶף שְׁלֹא הִיָּתָה זֶה
 58 גְּאוּלָּה שְׂאִין אַתְרֵיהָ גְלוּת²⁶
 59 אלא בסיום התקופה הבית הראשון
 60 נחרב ובני ישראל יצאו לגלות, ואילו
 61 גאולה מושלמת היא גאולה נצחית),
 62 **וְהִיָּה גְלוּי אֲלֻקוֹת בְּמִידָה גְדוּלָּה**
 63 **וּמְרוּבָה בְּיֹתֵר, וְאֵז בִּימֵי בֵית**
 64 **רִאשׁוֹן הִיָּתָה עֵקֶר עֲבוֹדַת בְּנֵי־**
 65 **יִשְׂרָאֵל בְּאוֹפֵן שֶׁל עֲבוֹדַת**
 66 **הַצְּדִיקִים** שלא חטאו מעולם. מה-
 67 **שְׂאִין־כֵּן בְּזִמְן 'בֵּית שְׁנִי',**
 68 **שְׂבָא לְאַתְרֵי וְעַל־יְדֵי הַתְּקוּן**
 69 **שֶׁל חוֹרְבָן 'בֵּית רִאשׁוֹן',**
 70 **הִיָּתָה עֲבוֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל**
 71 **בְּאוֹפֵן שֶׁל עֲבוֹדַת בְּעַל־י**
 72 **תְּשׁוּבָה²⁷** שהיו רחוקים מדביקות
 73 באלקות ונתקרבו [שפְּלֻתָהּ
 74 באופן כללי, עבודת בעלי תשובה
 75 היא עבודת הבנונים, כמבואר
 76 בספר התניא שבינוני אינו הגדרה של
 77 מעשי האדם שחציו מצוות וחציו
 78 עבירות, אלא שהבינוני לא עבר שום
 79 עבירה. וה'בינוניות' היא הגדרת מצבו
 80 הנפשי, היינו שגם היצר הטוב וגם
 81 היצר הרע קיימים ופעילים בנפשו אלא
 82 שלמעשה הוא מתגבר על היצר הרע, אך הוא נמצא במאבק תמידי כיוון
 83 שְׁהִרְעֵ שֶׁבִּנְפֹשׁוֹ הוּא בְּתִקְפוֹ²⁸ ויש לו תאוות גשמיות, וצָרִיךְ
 84 לְהִלָּחֵם בּוֹ בְּכָל יוֹם, וְיוֹדֵעַ שְׂגָם לְמַחְרָתוֹ יִצְטָרֵךְ

1 **וּמְלֻכּוֹת** שהיא 'גן עדן התחתון', ה' עֲלָאָה ה' עליונה, בחינת בינה וְה'
 2 **תְּתַאָּה²¹** ה' תחתונה, בחינת מלכות.
 3 **וְזֶהוּ הַתּוֹכֵן הַפְּנִימִי שֶׁל הַמְּבוּאָר** לעיל
 4 **אוֹפְנֵי עֲבוֹדָה הַנִּלְ, בַּעֲנִיין** ההבנה וההשגה (הקשור ביחוד י"ה)
 5 **ובעניין הקול, דיבור ומעשה (הקשור**
 6 **ביחוד ו"ה) נַעֲשֶׂה גַם הַחֲפֻרֹן**
 7 **דְּ'בֵית רִאשׁוֹן'** שגילוי האלוקות
 8 שבו היה מיוחד י"ה ו'בֵּית שְׁנִי'
 9 שגילוי האלוקות שבו היה מיוחד ו"ה.
 10 **וְהִנֵּה אֵף שְׂבִית שְׁנִי חֲסְרוֹ**
 11 **בּוֹ חֲמֻשָּׁה דְּבָרִים²²,** ובלשון
 12 הגמרא, "מאי דכתיב ורצה בו ואכבד
 13 וקרנן ואכבדה מאי שנא דמחוסר ה"א
 14 אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש
 15 ראשון למקדש שני, ואלו הן: ארון
 16 וכפורת וכרובים אש ושכינה ורוח
 17 הקודש ואורים ותומים", מִפְּל־
 18 **מְקוֹם, יֵשׁ בּוֹ בֵּית שְׁנִי מַעֲלָה**
 19 **עַל 'בֵּית רִאשׁוֹן', וְכָדֵאִתָּא**
 20 **וּכְמוּבָא בְּגִמְרָא²³ דְּמָה שְׁפִתּוּב**
 21 **'גְּדוּל יְהִיָּה כְּבוֹד הַבֵּית הַזֶּה**
 22 **הַאֲחֵרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן", קָאִי**
 23 **מְכוּוֹן עַל 'בֵּית שְׁנִי' שְׁהִיָּה**
 24 **גְּדוּל מ'בֵּית רִאשׁוֹן' בְּכִנְיָן**
 25 בניינו היה גדול ומפואר יותר
 26 **וּבְשָׁנִים** בית שני עמד יותר שנים
 27 מבית ראשון, ומובן שהיתרון והמעלה
 28 של בית שני 'בכניין ובשנים' נובעת
 29 מהיתרון והמעלה שלו ברוחניות.
 30 **וְהַהֲסַפְּרָה בְּזֶה הִיא עַל־דִּרְךָ**
 31 **שְׂאִמְרוֹ רַז"ל²⁴ אֲדָם רוּצָה**
 32 **קָבֵב** (מידת נפש לדברים יבשים כמו
 33 תבואה ופירות) **שְׁלוֹ מִתְּשׁוּעָה**
 34 **קִבְיִן שֶׁל חֲבֵרוֹ,** שנינו במשנה,
 35 "המפקיד פירות אצל חבירו אפילו הן
 36 אבודין (מתרקים), או נאכלים על ידי
 37 עכברים) לא יגע בהן (השומר, ולא
 38 ימכור אותם)", ופירושו בגמרא בטעם
 39 הרבר, כי האדם מעדיף אפילו מעט
 40 משלו מאשר יותר ממה שקנה מחבירו (וכפירוש רש"י בגמרא שם, "חביבה
 41 עליו על ידי שעמל בהן, וקב שישאר לו מהם הוא רוצה מתשעה קבין של
 42 אחרים שיקח בדמיהן אם ימכרם"). דָּאֵף שְׂאִין זֶה אֲלֵא קֵב אַחֵר,

(21) ביאורי הזהר להצ"צ ח"ב ע' תרמד. (22) יומא כא, ב. (23) ב"ב ג, סע"א. (24) ב"מ לח, א. (25) דברי הימים א כט, כג. (26) ראה תוד"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב. (27) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 27 ואילך. (28) ראה תניא פי"ג.

בונה ירושלים הוי' נדחי ישראל יכנס

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 לְהִלָּחֵם בּוֹ, וְעַד שִׁיְהִיָּה כָּל יָמָיו בְּמִלְחָמָה זֶה לְאַכְפִּיָּא
2 לְסִטְרָא-אַחְרָא לְכּוּפֵף וּלְהַכְנִיעַ אֶת הַצֵּד הָאֲחֵר, הַצֵּד הַהַפּוּךְ מִצֵּד
3 הַקְדוּשָׁה, [תְּמִיד²⁹], וְהָרִי הָעֲלִי הֵיתְרוֹן הַמִּיּוּחָד שֶׁבְּעִבּוּדָת
4 בְּעֲלִי-תְשׁוּבָה לְגַבֵּי עֲבוּדַת הַצְדִּיקִים הוּא מִצַּד מַעְלַת הָעִבּוּדָה
5 בְּכַח עֲצָמוֹת³⁰ שֶׁלְמֵרוֹת הֵיטוּ רַחוּק
6 מֵאֲלוּקוֹת, אוֹ לְמֵרוֹת שֶׁהָרַע שָׁבוּ
7 בְּתוֹקֶף, הוּא הַתְּגַבֵּר עַל כֵּךְ וְהוּא קָרִיב
8 לְאֲלוּקוֹת [וְעַל-דֶּרֶךְ הַמְּבָאָר
9 בְּתַנְיָא³¹ בְּעֵנְיָן מֵאִמֵּר חֲכָמֵינוּ ז"ל
10 עַל מַעְלַתוֹ שֶׁל הָעוֹשֶׂה תְשׁוּבָה
11 מֵאֲהֵבָה, זְדוֹנוֹת עֲבִירוֹת שַׁעֲשָׂה
12 בְּמוֹד הַתְּהַפְּכוּ נַעֲשֹׂו לֹ
13 כְּזִכְרֵי³², שְׁזָהוּ לְפִי שֶׁעַל-
14 יָדֵי הַזְדוֹנוֹת הֵינּוּ מֵתוֹךְ הַרְיָחוּק
15 עֲצָמוֹ נַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ אֶצֶל הַבַּעַל-
16 תְשׁוּבָה גּוֹדֵל וְתוֹקֵף הַצְמָאוֹן
17 לְהָ' כּוֹ', וּמִשׁוֹם זֶה נַעֲשִׂית
18 הָעִבּוּדָה שֶׁל בְּעֲלֵי הַתְשׁוּבָה, כִּלְשׁוֹן
19 הַזְהָרָה, בְּחִילָא יִתְרִי³³ בְּכּוּחַ רַב
20 יוֹתֵר, בֵּיתָר שָׂאת, מֵאִשֵּׁר עֲבוּדַת הַצְדִּיק
21 שֶׁמְעוֹלָם לֹא הִתְרַחַק מֵאֲלוּקוֹת וְלִכֵּן לֹא
22 הִגִּיעַ לְכּוּחַ צִימָאוֹן דְּהִבִּיקוֹת
23 [בֵּאלוּקוֹת].
24 וּמִזֶּה מוֹכֵן גַּם בְּנוֹעַ לְחַסְרוֹן
25 דְּבֵית רֵאשׁוֹן וּבֵית שְׁנִי,
26 שְׂגַרְם אֶת הַחוּרְבָן מִצַּד הַחַסְרוֹן
27 שֶׁהָיָה בְּאוֹתָה שַׁעַ, קוֹדֵם הַחֲרִיב, וְ
28 בְּשָׁנֵי אוֹפְנֵי הָעִבּוּדָה הָאֲמוּרִים
29 לְעִיל דִּי"ה (עֲבוּדַת הַמּוֹחִין,
30 הַמְבוֹסָסֵת עַל הַכְּנָה וְהַשְּׂגָה בֵּאלוּקוֹת)
31 ו"ה (הָעִבּוּדָה דְּעִסְק הַתּוֹרָה
32 וּמִצְוֹת בְּקוֹל וְדַבּוּר וּמַעֲשֶׂה),
33 שֶׁהָעֵקֶר בְּזָה עֵיקֶר הַחִסְרוֹן שֶׁהָיָה
34 קוֹדֵם הַחוּרְבָן הוּא הַחַסְרוֹן
35 דְּבֵית שְׁנִי, הַחִסְרוֹן שֶׁבְּעִבּוּדָה שֶׁל דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה, שְׁזָהוּ מַה
36 שְׁנֵאֲמַר³⁴ בְּאִיּוֹב וְנִהְרִי יִחְרַב וְיִבֵּשׁ, וּפִירְשׁוּ בְּקַבְלָה וְחִסְדוֹת
37 "יִחְרַב" בְּבֵית רֵאשׁוֹן "וְיִבֵּשׁ" בְּבֵית שְׁנִי³⁵, שֶׁעֵנְיָן
38 הַיִּבְשׁוּת מֵרָאה עַל חִסְרוֹן גְּדוֹל יוֹתֵר, הוּא יוֹתֵר הַרְבֵּה מִעֵנְיָן
39 הַחֲרִיבוֹת³⁶, שְׁיִבֵּשׁ לְגַמְרֵי וְאִינּוּ מֵאִיר כָּלֵל כּוֹ' וְלִכֵּן נִאֲמַר
40 הַבִּיטוּי "יִבֵּשׁ" דּוֹקָא עַל בֵּית שְׁנִי, כִּי הַחִסְרוֹן שֶׁהָיָה בְּבֵית שְׁנִי הוּא עֵיקֶר
41 הַחִסְרוֹן שֶׁל הַחוּרְבָן שֶׁהוּא מִצַּב שֶׁל הָעֵדֶר גִּילּוּי אֲלוּקוֹת.
42 וְזָהוּ גַּם מַה שְׁאֲמָרוּ רַבֵּי³⁷ ל"ל בְּגֵמְרָא נִשְׁבַּע ה' שְׁלֹא יִכְנוֹס
- בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה (שֶׁהוּא עֵנְיָן הַהִמְשָׁכָה וְהַגְּלוּי בְּה'
עֲלָאָה, ה' הַעֲלִינָה, בְּחִינַת בִּינָה שֶׁהָאִירָה בּוֹמֵן 'בֵּית רֵאשׁוֹן') עַד
שְׁיִכְנוֹס תְּחִלָּה, קוֹדֵם לִכֵּן בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה (הַהִמְשָׁכָה
וְהַגְּלוּי בְּה' תְּתַאָּה, ה' תְּחַתְּנָה, בְּחִינַת מַלְכוּת שֶׁהָאִירָה בּוֹמֵן 'בֵּית
שְׁנִי'), הֵינּוּ, שֶׁהָעֵקֶר הוּא
יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה דּוֹקָא.
כְּלוֹמַר: אִמְרו חֲכָמֵינוּ ז"ל בְּגֵמְרָא:
אִמַר לִיָּה רַב נַחְמֵן לר' יִצְחָק: מֵאִי
דְּכָתִיב 'בְּקִרְבֶּךָ קְדוֹשׁ וְלֹא אֲבוֹא בְעִיר'.
מִשׁוֹם דְּבִקְרַבְךָ קְדוֹשׁ לֹא אֲבוֹא בְעִיר?
אִמַר לִיָּה: הֲכִי אִמַר ר' יוֹחָנָן, אִמַר
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לֹא אֲבוֹא בִירוּשָׁלַיִם
שֶׁל מַעְלָה עַד שֶׁאֲבוֹא לִירוּשָׁלַיִם שֶׁל
מַטָּה [רש"י: הֲכִי קָאֵמַר עַד שִׁיָּהָ
בְּקִרְבֶּךָ קְדוֹשׁ לְמַטָּה דֵּהֵינּוּ יְרוּשָׁלַיִם,
לֹא אֲבוֹא בְעִיר שֶׁלְמַעְלָה]. וְמִי אֵיכָא
[ישׁ] יְרוּשָׁלַיִם לְמַעְלָה? אֵין [כֵּן],
דְּכָתִיב יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שְׁחוּבָרָה
לֹא יִחְדּוּ [רש"י: יְרוּשָׁלַיִם שֶׁלְמַטָּה
תְּהָא בְּנוּיָה כְּעִיר שְׁחוּבָרָה לֹה שִׁיָּהָ
כִּיּוּצָא בַּה חִבְרִיתָה וְדוּגְמָתָה, מְכַלֵּל
דְּאֵיכָא [מִשְׁמַע שִׁישׁ] יְרוּשָׁלַיִם אַחְרִיתִי
וְהֵיכָן אִם לֹא לְמַעְלָה?], וְעַל כֵּךְ מְבוֹאֵר
כָּאן (וּבְמֵאִמֵּר הַקְדוּם, דִּבּוּר הַמִּתְחַלֵּל
'צִיּוֹן בְּמִשְׁפַּט תְּפִדָּה') כִּי מִשְׁמַעוֹת
הַדְּבָרִים עַל-פִּי חֲסִידוֹת הָיָה שִׁירוּשָׁלַיִם
שֶׁל מַעְלָה, בְּחִינַת בִּינָה, הַמְקַבֵּלֶת
תּוֹסַפַּת שְׁפַע בִּיחוד ו"ה בְּבֵית רֵאשׁוֹן.
וִירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה' הִיא בְּחִינַת
מַלְכוּת, הַמְקַבֵּלֶת תּוֹסַפַּת שְׁפַע בִּיחוד
ו"ה בְּבֵית שְׁנִי, כְּמְבוֹאֵר לְעִיל, וְנִשְׁבַּע
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שֶׁלֹא יִשְׂרָה אֶת
שְׁכִינְתּוֹ בִירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, עַד
שִׁכְנוֹס בִירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה, כְּלוֹמַר
שְׂכִי שִׁיָּהָ יִחוד חֲכָמָה וּבִינָה, צָרִיךְ לְהִיּוֹת תְּחִלָּה הַיְחוד שֶׁל הַמִּידוֹת
וּמַלְכוּת, וּמִזֶּה מוֹכֵן הַעֲלִיּוֹ וְהִיתְרוֹן שֶׁל בֵּית שְׁנִי דּוֹקָא. וְלִכֵּן הָעֵדֶר תּוֹסַפַּת
הַגִּילּוּי בְּבֵית שְׁנִי הִיא עֵיקֶר הַחִסְרוֹן, כְּמְבוֹאֵר לְעִיל.
וְיֵשׁ לְקִשְׁרָ זֶה אֶת הָאֲמוּר לְעִיל שֶׁעֵיקֶר הַחִסְרוֹן הִיָּה בְּבֵית שְׁנִי עִם מַה
שְׁנֵתְבָאָר לְעִיל שֶׁעֵיקֶר עֵנְיָן הַגְּלוּת וְהַגְּאוּלָּה הוּא מִצַּד
הַחַסְרוֹן הַגּוֹרֵם אֶת הַגְּלוּת וְהַתְקַוָּן הַמְבִיא אֶת הַגְּאוּלָּה פְּעוּבָדָה
בְּעֵנְיָן הִירָאָה דּוֹקָא. דְּהַגְּהָה,
לְהַבְנֵת הַקְטַע הַבָּא, יֵשׁ לְהַקְרִים:

(29 שם פכ"ז. 30) ראה תורת מנחם ספר המאמרים – שבט, ע' שסד ואילך. וש"נ. 31) פ"ז. 32) יומא פו, ב. 33) זח"א קכט, ב. 34) איוב יד, יא. 35) זח"א ו, ב. כו, א. לקו"ת במדבר יג, ג. 36) ראה גם סה"מ תרכ"ז ע' רט ואילך. ע' שעט. 37) תענית ה, א.

ביאור בדרך אפשר

1 כאמור לעיל, 'יחוד' בין שתי בחינות באלוקות, פירושו חיבור, התאחדות
 2 והשפעה מהעומק והפנימיות של בחינה אחת, המשפיע, לבחינה שנייה,
 3 המקבל, בשונה מהמשכה והשפעה רגילה ב'סדר השתלשלות' בה נמשך
 4 מהחלק התחתון והחיצוני של המשפיע והמשכה היא מצומצמת, ב'יחוד' יש
 5 תוספת גילוי אור. ונתבאר לעיל
 6 שהגילוי בבית ראשון היה כתוצאה
 7 מיחוד י"ה, חכמה ובינה, ובוה חכמה
 8 היא המשפיע ובינה היא המקבל,
 9 והגילוי בבית שני היה כתוצאה מיחוד
 10 ו"ה, מידות ומלכות, ובוה המידות הם
 11 המשפיע והמלכות היא המקבל.
 12 ועל כך ממשיך ומבאר:
 13 **דְּהִנְהוּ, בְּכָל־לוֹת הָעֲנִין דְּבֵית**
 14 **רֵאשׁוֹן וְבֵית שְׁנִי שְׁעֲנִינֵם**
 15 **הוּא יְחִוד י"ה חכמה ובינה בבית**
 16 **ראשון וְיְחִוד ו"ה מידות ומלכות**
 17 **בבית שני, הָעֵקֶר הוּא אוֹת ה',**
 18 **כלומר, עיקר הכוונה והפעולה של**
 19 **היחוד היא המשכת והתגלות השפע**
 20 **במקבל ההשפעה, ובשני היחודים**
 21 **הללו, היינו שהעיקר הוא המשכת**
 22 **והתגלות השפע בבחינה המרומזת**
 23 **באות ה' הן ה' עֲלָאָה, ה' עלינוה,**
 24 **ה' ראשונה של שם הוי' שְׁפָה**
 25 **נִמְשָׁף הַגְּלוֹי דְאוֹת י' (יְחִוד**
 26 **י"ה, ב'בֵּית רֵאשׁוֹן), וְהֵן ה'**
 27 **תַּתְּאָה, ה' תחתונה, ה' אחרונה של**
 28 **שם הוי' שְׁפָה נִמְשָׁף הַגְּלוֹי**
 29 **דְאוֹת ו' (יְחִוד ו"ה, ב'בֵּית**
 30 **שְׁנִי) כי, כאמור, עיקר הכוונה**
 31 **והפעולה של היחוד' היא תוספת האור**
 32 **והגילוי וענין זה בא לידי ביטול**
 33 **במקבל ההשפעה.**
 34 **וְהַחְלוֹק הַהִבְדֵּל בִּינֵיהֶם בֵּין עֲנִין**
 35 **הַהִמְשָׁכָה וְהַגְּלוֹי בַּה' עֵילָאָה לְעֲנִין**
 36 **הַהִמְשָׁכָה וְהַגְּלוֹי בַּה' תַּתְּאָה בְּעֲנִין**
 37 **הָעֵבֻדָּה כפי שהוא בא לידי ביטוי בעבודת ה' של האדם הוּא,**
 38 **שְׁהָעֵבֻדָּה שְׁמַצֵּד ה' עֲלָאָה, בְּחִינַת בִּינָה, שְׁעֵינָה הַבְּנָה וְהַשְׁגָּה**
 39 **באלוקות, כמבואר לעיל הִיא בְּאוֹפֵן שֶׁל תַּעֲנוּג וּזו עבודת ה' שגורמת**
 40 **לאדם תחושה של עונג (שְׁלֵכֵן מְצִינּוּ בַקְּבֵלָה וְחִסְדוֹת שְׁהַתְּפִילִין**
 41 **שְׁהֵם עֲנִין הַמּוֹחִין כמבואר בחסידות שד' הפרשיות הם כנגד חכמה,**
 42 **בינה והרעת הנחלקת לשניים (חסד וגבורה) נִקְרְאִים קְשׁוּטִין³⁸, היינו**
 43 **הוספה על בגדים רגילים והכרחיים שְׁקָשׁוּר עִם עֲנִין הַתַּעֲנוּג),**

ביאור בדרך אפשר

44 **וְהָעֵבֻדָּה שְׁמַצֵּד ה' תַּתְּאָה, ה' אחרונה של שם הוי', בחינת המלכות,**
 45 **מְעַשָּׂה בְּפוֹעֵל, הִיא בְּאוֹפֵן שֶׁל קְבֵלַת-עוֹל ואין בה תענוג. וְהָרִי**
 46 **הַחְלוֹק הַהִבְדֵּל שְׁבִין תַּעֲנוּג לְקְבֵלַת-עוֹל הוּא עַל-דֶּרֶךְ**
 47 **הַחְלוֹק שְׁבִין אַהֲבָה (תַּעֲנוּג) לְיִרְאָה (קְבֵלַת-עוֹל) שהרי**
 48 **באבהת ה' יש לאדם תחושה של עונג**
 49 **ואילו ביראה ופחד מה' יש תחושה של**
 50 **קבלת עול מלכות שמים. וְזֵהוּ הַטַּעַם**
 51 **על כך שְׁהָעֵקֶר הוּא יְרוּשָׁלַיִם**
 52 **שֶׁל מִטָּה, ה' תַּתְּאָה, קְבֵלַת-**
 53 **עוֹל, עֲנִין הַיִּרְאָה דְּוָקָא ולכן**
 54 **אמר הקדוש-ברוך-הוא שגילוי אלוקות**
 55 **והשראת השכינה בירושלים של**
 56 **מעלה' יכול לבוא דווקא לאחר גילוי**
 57 **אלוקות והשראת השכינה בירושלים**
 58 **של מטה' וכמבואר לעיל שעיקר**
 59 **החיסרון שהביא את החורבן הוא**
 60 **בעניין היראה, וממילא עיקר התיקון**
 61 **המביא את הגאולה הוא היראה שהיא**
 62 **המביאה את בנין ירושלים, ירושלים,**
 63 **שלימות היראה.**
 64 **(ג) וּמוֹסִיף בְּמֵאֲמָר³⁹, שְׂאָף שְׁהַפְּרוּשׁ**
 65 **הַפְּשוּט בְּגִמְרָא הוּא שְׁ"גְדוּל**
 66 **יְהִיָּה כְבוֹד הַפִּיַת הַזֶּה**
 67 **הָאֲחֵרוֹן מִן הָרֵאשׁוֹן" קָאִי**
 68 **מכוון על 'פִּיַת שְׁנִי' והנביא אומר**
 69 **שכבודו של בית שני, בבנין ובשנים,**
 70 **יהיה יותר גדול מכבודו של הבית**
 71 **הראשון, מְכַל-מְקוּם יֵשׁ**
 72 **מְפָרְשִׁים דְּקָאִי שְׁכוּנַת הַכְּתוּב**
 73 **הִיא עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ דְּלַעֲתִיד-**
 74 **לְבָא בית המקדש השלישי. וְזֵהוּ**
 75 **שְׁנֵאֲמַר עָלָיו עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ**
 76 **השלישי "גְּדוּל יְהִיָּה",**
 77 **דְּלַעֲתִיד-לְבָא כְּתִיב⁴⁰ בַּיּוֹם**
 78 **הַהוּא יְהִיָּה "ה' אחד ושמו אחד",**
 79 **ובמילה "יהיה" יש שְׁתֵּי פְעָמִים י"ה, והמשמעות הפנימית של הדבר**
 80 **היא שו"ה החצי השני של שם הוי' שְׁכִיּוֹם הוּא לְמַטָּה בְּמִדְרַגָּה מִהַחֲצִי**
 81 **הראשון, יתעלה ואז יְהִיָּה שְׁוָה בְּמַעְלָתוֹ וּמְדִירָגָתוֹ כְּמוֹ י"ה⁴¹,**
 82 **וְנִמְצָא, שְׁיְהִיָּה בבית המקדש השלישי גְּלוֹי אֱלֻקוֹת יוֹתֵר מִכְּמוֹ**
 83 **שְׁהִיָּה הַגְּלוֹי ב'בֵּית שְׁנִי', שְׂאָז בבית השני קְבֵלָה ה' תַּתְּאָה**
 84 **ה' אחרונה של שם הוי' השפעה והמשכה עַל-יְדֵי וְא"ו, שפע המידות**
 85 **למלכות, וְלַעֲתִיד-לְבָא תִקְבֵּל ה' אחרונה מְהִי"ד עֲצָמוֹ בחינת**
 86 **למלכות,**

(38) ראה אוה"ת ואתחנן ע' שטז ואילך. סה"מ תרנ"ב ע' רלג ואילך. ע' רמז ואילך. (39) סה"מ שם ע' שב. (40) זכרי' יד, ט. (41) ראה לקו"ת להאר"ז"ל עה"פ. לקו"ת במדבר ז, ד.

בונה ירושלים הוי' נדחי ישראל יכנס

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

43 "גְדוֹל יְהוָה כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאֲחֵרוֹן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי, אֲפִילוּ
 44 מִן הָרֵאשִׁוֹן", כִּי "בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם הָיוּ" הַגִּילּוּי הָאֱלוּקִי שָׁבוּ יִבְנֶה
 45 הַבַּיִת הַשְּׁלִישִׁי לְעֵתִיד לְבוֹא הוּא בְּחִינַת שֵׁם הָיוּ דִלְעָלָא שְׁלֹמְעֵלָה
 46 מֵהַשְּׁתַּלְשָׁלוֹת אֹר שְׁלֹמְעֵלָה מֵהַגְּבֻלוֹת וְהַצְּמֻצוּמִים שֶׁל 'סֹדֵר
 47 הַשְּׁתַּלְשָׁלוֹת וְכַפִּי שֶׁמִּמְשִׁיךְ וּמִפְרֹט
 48 לַהֲלֹךְ בְּמַעֲלַת הָאֹר וְהַגִּילּוּי שֶׁל שֵׁם
 49 הָיוּ דִלְעָלָא לְגַבֵּי הָאֹר וְהַגִּילּוּי שֶׁל שֵׁם
 50 הָיוּ דִלְתַתָּא.
 51 וְהַעֲנִין בְּזָה, דְּהֵנָּה כְּתִיב⁴⁵
 52 בְּדַבְרֵי הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ-הוּא לְמֹשֶׁה רַבִּינוּ
 53 וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם גּוֹ' וְשָׁמִי
 54 הָיוּ' לֹא נִודַעְתִּי לָהֶם וְגוֹ'
 55 לְכֹן אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי
 56 הָיוּ', הַיְיִנוּ, שְׂאֲצֵל הָאֲבוֹת
 57 אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב לֹא הָיָה גִלּוּי
 58 שֵׁם הָיוּ', וְרַק בְּמִתְן-תּוֹרָה
 59 לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בִּימֵי מֹשֶׁה רַבְּנוּ נִתְגַּלָּה
 60 שֵׁם הָיוּ'⁴⁶ וּבְכֹךְ מוֹדַגְשֵׁת מַעֲלַת
 61 הַגִּילּוּי שֶׁל שֵׁם הָיוּ'. אָמְנָם, גַּם
 62 שֵׁם הָיוּ' שֶׁנִּתְגַּלָּה בְּמִתְן-
 63 תּוֹרָה הוּא רַק שֵׁם הָיוּ'
 64 דִלְתַתָּא, הַמְדַרְיָגָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל שֵׁם
 65 הָיוּ', הַשֵּׁיכֵת לִסְדֵר הַשְּׁתַּלְשָׁלוֹת'
 66 וְלְעֵתִיד-לְבָא בִימֹת הַמְּשִׁיחַ
 67 יִתְגַּלָּה שֵׁם הָיוּ' דִלְעָלָא⁴⁷,
 68 הַמְדַרְיָגָה הָעֲלִינָה שֶׁל שֵׁם הָיוּ'
 69 שְׁלֹמְעֵלָה מִסְדֵר הַשְּׁתַּלְשָׁלוֹת'.
 70 וְזֵהוּ גַם שְׁלֹמְעֵלָה-לְבָא
 71 כְּתִיב⁴⁸ בְּנִבְאוֹת יִשְׁעִיָּה וְאָמַר
 72 בַּיּוֹם הַהוּא כִּשְׁתִּבּוּ הַגְּאוּלָּה, בְּנֵי
 73 יִשְׂרָאֵל יֹאמְרוּ הִנֵּה אֲלַקְיָנוּ זֶה
 74 גּוֹ' זֶה הָיוּ' קוֹיְנוּ לוֹ גּוֹ', שְׁתִּי
 75 פְּעָמִים "זֶה". דְּהֵנָּה, תִּיבַת
 76 "זֶה" מוֹרָה עַל הַגִּלּוּי, וְזֵהוּ
 77 שְׂאֲמְרוּ רַז"ל⁴⁹ כֹּל הַנְּבִיאִים
 78 נִתְנַבְּאוּ בְּ"זֶה", וּמִשָּׁה נִתְנַבְּא
 79 בְּ"זֶה", שְׁנִבּוֹאָתוֹ הִתְהַ
 80 בְּבַחֲיַנַת אֲסַפְקָלְרִיא
 81 הַמְּאִירָה⁵⁰, וְהוּא עֲנִין גִּלּוּי
 82 שֵׁם הָיוּ'. עַל הַכְּתוּב "וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה
 83 אֶל רֵאשֵׁי הַמִּטּוֹת... זֶה דִּבְרַר אֲשֶׁר צִוָּה ה'" דְּרוּשׁ חֲכָמֵינוּ ז"ל שֶׁמֹּשֶׁה רַבְּנוּ
 84 נִתְנַבְּא בִּ"זֶה", הוּא לְשׁוֹן שָׁבוּ מִתִּיחָסִים לְדַבֵּר שְׁנֵאוֹה בְּבִירוֹר, כִּי מֹשֶׁה רַבְּנוּ

1 הַחֲכָמָה וְאוֹר הַמוֹחִין נַעֲלָה הִרְבָּה יוֹתֵר מֵאוֹר הַמִּדּוֹת. וְעַל פִּי בִיאוֹר זֶה, בֵּית
 2 הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי יִהְיֶה נַעֲלָה יוֹתֵר מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי אֲךָ לְשׁוֹן הַכְּתוּב
 3 הָאִמּוֹר "גְּדוֹל יְהוָה כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאֲחֵרוֹן מִן הָרֵאשִׁוֹן",
 4 מִשְׁמַע, שְׁגַם מִבַּיִת רֵאשׁוֹן? יְהוָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי גְּדוֹל"
 5 (וְכַמוֹ שֶׁהוּא לְפִי הַפְּרוּשׁ
 6 הַפְּשׁוּט שֶׁהַפְּסוּק מְדַבֵּר עַל מַעֲלַת
 7 בֵּית שְׁנֵי לְגַבֵּי בֵּית רֵאשׁוֹן, כֹּךְ לְפִי
 8 הַפִּירוּשׁ עַל פִּי חִסְדוֹת, הַכְּתוּב מְדַבֵּר
 9 עַל מַעֲלַת בֵּית שְׁלִישִׁי אֲפִילוּ לְגַבֵּי בֵּית
 10 רֵאשׁוֹן) וְכַפִּי שֶׁמִּמְשִׁיךְ וּמִבְּאֵר.
 11 וְהַעֲנִין הוּא, דְּבְכָדִי שְׁתַּקְּבַל
 12 ה' תַּתְּאָה ה' אַחְרוּנָה שֶׁל שֵׁם הָיוּ'
 13 מִן הַיּוֹד עֲצָמָה, הַשְּׁפַעַת יִשִּׁירָה
 14 מִבַּחֲיַנַת הַחֲכָמָה, לֹלָא יִירֵד וְצֻמְצוּם
 15 הַשְּׁפַע מִמְדַרְיָגָה לְמְדַרְיָגָה, בְּהַקְּרִיחַ
 16 שִׁיְהִיָּה נִמְשָׁךְ שְׂרַשׁ הַהִמְשָׁכָה
 17 מִמְּקוֹם גְּבוּיָה יוֹתֵר נַעֲלָה,
 18 בַּחֲיַנָּה שְׁלֹמְעֵלָה גַם מֵהַיּוֹד וְגַם הַה"א
 19 שֶׁלְּגַבֵּיהַ רִיחוּק הָעֵרֶךְ בֵּין הַיּוֹד וְהַה'
 20 הָאֲחֵרוּנָה אֵינוֹ תוֹפֵס מְקוֹם וְזֵהוּ
 21 שֵׁ"גְדוֹל יְהוָה" הַבַּיִת הַשְּׁלִישִׁי
 22 גַּם "מִן הָרֵאשִׁוֹן" כִּי בְּבֵית
 23 הָרֵאשׁוֹן הֵייתָה הַמְּשַׁכָּה מִיּוֹד לַה'
 24 רֵאשׁוֹנָה, ה' עֵילָאָה. וְאֵילוֹ בְּבֵית
 25 הַשְּׁלִישִׁי תְהִיָּה הַמְּשַׁכָּה וְהַתְּגֻלוֹת
 26 יִשִּׁירָה מֵהַיּוֹד גַּם לַה' אַחְרוּנָה, ה'
 27 תַּתְּאָה.
 28 וּמוֹסִיף בְּסִיּוּם הַמְּאִמְרָה⁴²,
 29 שְׁלֹמְעֵלָה-לְבָא יִתְגַּלָּה בְּחִינַת
 30 שֵׁם הָיוּ' שְׁלֹמְעֵלָה
 31 מֵהַשְּׁתַּלְשָׁלוֹת [בְּפִידוּעַ בְּפִירוּשׁ
 32 הַכְּתוּב⁴³ הָאִמּוֹר כְּשִׁלוּשׁ עֶשְׂרֵה
 33 מִדּוֹת וְיִקְרָא הָיוּ' הָיוּ', שִׁישׁ
 34 שְׁנֵי שְׁמוֹת הָיוּ', שֵׁם הָיוּ'
 35 דִלְתַתָּא מְדַרְיָגָה תַּחְתּוֹנָה בְּשֵׁם הָיוּ'
 36 וְשֵׁם הָיוּ' דִלְעָלָא⁴⁴ מְדַרְיָגָה
 37 עֲלִינָה בְּשֵׁם הָיוּ'], וְיְהִיָּה בְּנִין
 38 בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִבַּחֲיַנַת שֵׁם
 39 הָיוּ' דִלְעָלָא הַמְדַרְיָגָה הָעֲלִינָה שֶׁל
 40 הָיוּ' שְׁלֹמְעֵלָה
 41 מֵהַשְּׁתַּלְשָׁלוֹת, לְמַעֲלָה מִסְדֵר הַשְּׁתַּלְשָׁלוֹת' שֶׁל יִירֵד וְהַמְּשַׁכָּת הָאֹר
 42 הָאֱלוּקִי מְדַרְגָה לְדַרְגָה כַּאֲשֶׁר בְּכָל דַּרְגָּה הָאֹר בֹּא בִּיְתֵר צֻמְצוּם וּמִיעוּט וְלָכֵן

(42) סה"מ שם ע' דש. (43) תשא לד, ו. (44) ראה זח"ג (אדר) קלח, רע"א. תו"א בשלח סא, ד. ובכ"מ. (45) וואר ו, ג. שם, ו. (46) תו"א שמות מט, ד. (47) ראה תו"א שם נ, סע"ב ואילך. וראה גם סה"ש תשמ"ח ח"א ס"ע 235. (48) ישע' כה, ט. (49) ספרי ופירש"י ר"פ מטות. (50) יבמות מט, ב.

ביאור בדרך אפשר

1 ראה את מראה הנבואה ב"אספקלריא" (זכוכית) המאירה שאינה מסתירה על
 2 האור, בשונה משאר הנביאים שהתנבאו בלשון "כה אמר ה'" ו"כה" הוא לשון
 3 שבו מתייחסים לדבר שנראה מרחוק, כי הם ראו את הנבואה ב"אספקלריא"
 4 שאינה מאירה אלא מסתירה על בהירות האור. וכפי שמסופר בגמרא שהמלך
 5 מנשה הרג את ישעיה הנביא לאחר
 6 שטען כלפיו: "משה רבך אמר כי לא
 7 יראני האדם וחי - ואת אמרת וראה
 8 את ה' יושב על כסא רם ונשא".
 9 ובהמשך הגמרא עונה על הסתירה
 10 לכאורה בין דברי משה לדברי ישעיה:
 11 "כל הנביאים נסתכלו באספקלריא
 12 שאינה מאירה (ולכן בעצם לא ראו את
 13 ה' ממש), משה רבינו נסתכל
 14 באספקלריא המאירה" ועל פי חסידות,
 15 מעלת הנבואה של משה רבנו, בחינת
 16 'זה' היא שהגילוי למשה היה משם
 17 הוי'. ומה שכתוב לַעֲתִיד־לָבֵא
 18 שְׁתִּי פְעָמִים "זֶה", הוא עֲנִין
 19 גְלוּי שֵׁם הַוְי' דְּלַעֲלֵא⁵¹ גילוי
 20 יותר נעלה בשם הוי' עצמו.
 21 וְעַל־דִּרְךָ־זֶה בְּנוּגַע לְבִית
 22 הַמִּקְדָּשׁ, דָּאף שְׁנַאֲמַר בּוֹ⁵²
 23 מִקְדָּשׁ אֲדַנְי כּוֹנֵנוּ יְדִיד, ושם
 24 ארנות הוא למטה במדריגה משם הוי'
 25 מִכָּל־מְקוֹם הָרִי זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
 26 הַיְכָל וְכָל־לְגִלוּי שֵׁם הַוְי'⁵³,
 27 אֲמַנְם, בְּבֵית רֵאשׁוֹן וְבֵית
 28 שְׁנִי הָיָה הַגְּלוּי דְשֵׁם הַוְי'
 29 דִּלְתַמָּא. וּבַפְּרָטִיּוֹת יוֹתֵר,
 30 אודות ההבדל בין גילוי שם הוי' בבית
 31 ראשון לגילוי שם הוי' בבית שני, הנה
 32 בְּבֵית רֵאשׁוֹן הָיָה גְלוּי י"ה
 33 שתי האותיות הראשונות, החלק
 34 הנעלה יותר, שְׁבִשֵׁם הַוְי',
 35 וּבְבֵית שְׁנִי הָיָה גְלוּי ו"ה
 36 שתי האותיות האחרונות, החלק
 37 שמדריגתו יותר נמוכה שְׁבִשֵׁם הַוְי'
 38 וְזֶהוּ שְׁבֵית שְׁנִי חֲסָרוּ בּוֹ
 39 חֲמִשָּׁה דְּכָרִים, כמאמר חכמינו ז"ל שהובא לעיל, וחמישה בגימטריא
 40 ה' שְׁהוּא עֲנִין ה' עֲלָאָה⁵⁴ שהיה בבית ראשון והיה חסר בבית שני.
 41 וּבְבֵית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי הָיָה גְלוּי שֵׁם הַוְי' דְּלַעֲלֵא.
 42 וְזֶהוּ "גְדוֹל יְהִיָּה כְבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאֲחֵרוֹן הַבַּיִת הַשְּׁלִישִׁי אֶפִּילוּ

ביאור בדרך אפשר

מִן הָרֵאשׁוֹן", דָּאף שֵׁשׁ מַעְלָה בְּבֵית רֵאשׁוֹן שְׁעֲנִינוּ הוּא
 עֲבוּדַת הַצְּדִיקִים (בְּחִינַת י"ה), וְיֵשׁ מַעְלָה בְּבֵית שְׁנִי
 שְׁעֲנִינוּ הוּא עֲבוּדַת בְּעַל־תְּשׁוּבָה (בְּחִינַת ו"ה), כמבואר לעיל
 ההבדל בין שני אופנים אלה בעבודת ה', מִכָּל־מְקוֹם יְהִיָּה בֵּית
 הַמִּקְדָּשׁ דְּלַעֲתִיד־לָבֵא בית
 הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי גְדוֹל יוֹתֵר
 מְשֻׁנְיָהֶם, כִּינֵן שְׁעֲלִי נֶאֱמַר
 "בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם הַוְי'", ושם
 הוי' כאן הוא בחינת הַוְי' דְּלַעֲלֵא
 שענינו אור וגילוי למעלה מסדר
 השתלשלות, כמבואר לעיל.
 ד) וּמִמְשִׁיף בְּפָתוּב: שֶׁבַח נוֹסֵף
 על הקדוש-ברוך-הוא הַרּוּפָא
 לְשִׁבּוּרֵי לָב גּוֹ'. וְהַעֲנִין בְּזֶה,
 כְּפִי שְׁמִבְּאָר בַּמֶּאֱמָר⁴²
 שְׁ"שְׁבּוּרֵי לָב" בעבודת ה' הם
 אוֹתָם שֶׁהֵם בְּבִחִינַת "לָב
 נִשְׁבֵּר וְנִדְפָּה" (צוּבְרָאֲכַנְקִיטִי
 שפלות ונמיכות הרוח) עַל־יְדֵי
 הַרְצוּא משיכה עזה וְהַתְּשׁוּבָה
 וְהַכּוֹסֵף וְהַצְּמָאוֹן להידיבק
 באלוקות לְהַפְּלֵל וּלְכַבֵּל
 בְּבִחִינַת אֹר־אֵין־סוּף עד כדי
 כך שיאברו לגמרי את המציאות
 האישית שלהם והיו כלולים באין סוף
 [שְׁלֶכְן כיוון שנמצאים בתנועה
 נפשית חזקה של רצוא, תשוקה
 להתבטל ולהיות דבקים באלוקות
 עֲבוּדַת כָּל יוֹם הִיא בְּאֹפֶן
 שְׁצָרִיף לְהִיּוֹת גַּם הָעֲנִין
 דְּשׁוּב', לחזור למילוי שלימות
 הנשמה בעולם הזה בפועל (על-דרך
 לשון הכתוב במעשה המרכבה בנבואת
 יחזקאל, לגבי מלאכים עליונים
 הנקראים 'חיות הקודש', וזהחיות רצוא
 ושׁוּב', שיש בהם גם תשוקה להיבטל
 ולהיכלל באלוקות, רצוא, וגם חזרה
 למילוי תפקידם, 'שוב') שְׁזָהוּ עֲנִין
 פְּרָשָׁה שְׁנִיָּה דְקָרִיא־ת־שְׁמַע, שְׁבֵה נֶאֱמַר⁵⁵ וְאֶסְפַּתְּ דְּגָנְךָ
 וְגוֹ'⁵⁶ כלומר, בפרשה ראשונה נאמר הציווי על אהבת ה' בדרך רצוא אבל
 בפרשה שנייה הרי מיד לאחר דברי הכתוב על אהבת ה', נאמר וְאֶסְפַּתְּ דְּגָנְךָ,
 היינו עיסוק בענייני העולם והוא עניין ה'שׁוּב' שלאחר הרצוא].

(51) ראה גם אוה"ת נ"ך ע' רד. סה"מ תרנ"ד ע' קנד. (52) בשלח טו, יז. (53) ראה אוה"ת דרושים לשבת שובה ע' א'תעה.
 (54) ראה לקו"ת דרושים לר"ה נז, ג. (55) עקב יא, יד. (56) ראה סידור (עם דא"ח) שער הק"ש עד, סע"ב ואילך. אוה"ת
 ואתחנן ח"ו ע' ברילו ואילך. סה"מ תרכ"ט ע' רמז. ד"ה ראשית עריסותיכם שנה זו פ"ה (ספר המאמרים תשכ"ט ע' רמט).

בונה ירושלים הוי' נדחי ישראל יכנס

ביאור בדרך אפשר

1 אָמְנָם, עַל-יַד־יְהוָה שׁ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם הַנּוֹיׁ, שְׁמֵאִיר
 2 וּמִתְגַּלֶּה בְּחֵינֵת שֵׁם הַנּוֹי דְלַעְלָא לְמַטָּה, בְּכַנְיִן יְרוּשָׁלַיִם וּבֵית
 3 הַמִּקְדָּשׁ עַל-יַד־יְהוָה הוּא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא ״רוֹפֵא לְשִׁבּוּרֵי לֵב״
 4 הַנּוֹי, הַנְּמַצִּים בְּתוּעוּה נַפְשֵׁי שֵׁל ״רְצוּא״ וּמִשְׁתוֹקֵקִים וּנְכַסְפִּים לֵאלֻקוֹת
 5 פִּינּוֹן שְׁיִהְיֶה נִמְשָׁף אֱלֻקוֹתוֹ
 6 יִתְבַּרַךְ לְמַטָּה כְּמוֹ לְמַעְלָה וּגַם
 7 הַבְּיוֹתָם לְמַטָּה, בְּגַלְל הַשׁוֹבֵי יֵשׁ לְהַם
 8 אִפְשָׁרוֹת לְקַבֵּל מֵאוּר נַעֲלָה זֶה שֵׁל הַיּוֹי
 9 דְלַעֲלִיא, הַאֵינ-סוֹף שְׁאֵלֵי הַשְׁתוֹקֵקוֹ.
 10 וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף בְּבֹאוֹר דִּיּוֹק
 11 הַלְשׁוֹן בְּכַתוּב זֶה ״הַרְּפֵא״
 12 (לְשִׁבּוּרֵי לֵב), שְׁמוּרָה עַל
 13 עֲנָנֵי הַחֹלִי, שְׁהַיּוֹי רַק חוֹלָה זְקוּק
 14 לְרוֹפֵא, וְאִם כֵּן מוּבָן שֶׁבְמַצַּב שֵׁל
 15 ״שִׁבּוּרֵי לֵב״, גַּם לְפִי בִּיאורוֹ עַל פִּי
 16 חֲסִידוֹת, הֵינּוּ ״רְצוּא״ לְדַבּוּק בְּאַלּוּקוֹת
 17 וְלַהֲדִיבֵק בְּאַלּוּקוֹת, יֵשׁ הֵיבֵט שֵׁל
 18 ״חֹלִי״ עַל-פִּי מָה שְׁכַתֵּב
 19 הָאֲרִיז״ל⁵⁷ עַל הַפְּסוּק⁵⁸
 20 בְּפִרְשֵׁה ״וַחֲסִירֵה״ מִמֶּךָ״ כֵּל חוֹלִי
 21 וְגוֹי, שׁ״חֹלָה״ בְּגַמְטְרִיא
 22 מ״ט, שְׁהוּא עֲנָנֵי מ״ט שְׁעָרֵי
 23 בִּינָה, סְפִירַת הַבִּינָה הַעֲלִיוֹנָה
 24 מִחֻלּוֹקֵת לְחַמִּישִׁים דְּרֻגוֹת הַמְּכַוֵּנוֹת
 25 ״שְׁעָרִים״ וְאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז״ל בְּגִמְרָא
 26 שֵׁישֶׁם חֲמִישִׁים שְׁעָרֵי בִּינָה, וְהֵינּוּ,
 27 שְׁגַם כְּפֶאֱשֵׁר הָאָדָם מִשִּׁיג מ״ט
 28 שְׁעָרֵי בִּינָה, וְחֲסָר לוֹ רַק
 29 שְׁעָרֵי הַנּוֹי, כְּפִי שְׁמֵצִינוּ
 30 כְּמֵשֶׁה, כְּמֵאֲמַר רַ״ל⁵⁹
 31 חֲמִישִׁים שְׁעָרֵי בִּינָה נִבְרָאוּ
 32 בְּעוֹלָם, וְכוּלָם נִתְּנוּ לְמֵשֶׁה
 33 חֲסָר אֶחָד, שְׁנֵאֲמַר⁶⁰
 34 וַתִּחְסְרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֻקִּים, וּרַק
 35 בְּיוֹם פְּטִירָתוֹ הִשִּׁיג מִשֶׁה רַבִּינוּ אַת
 36 שְׁעַר הַנּוֹי, כְּפִי שִׁיבֹא לְהֵלֵן בְּסִמּוּךְ,
 37 אֲזַי כֹּאשֶׁר שְׁעַר הַנּוֹי חֲסָר, נִעְשֶׂה
 38 חוֹלָה מְצַד הַרְּצוּא וְהַצְּמֵאוֹן
 39 שְׁיִהְיֶה אֲצִלוֹ גַם גְּלוֹי שְׁעַר
 40 הַנּוֹי. וְעַל-פִּי-זֶה מוּבָן
 41 שְׁהַעֲנִין דְּ״הַרְּפֵא לְשִׁבּוּרֵי

ביאור בדרך אפשר

לב״, ״הַרְּפֵא״ דִּיקָא, שְׁמֵרְפָא אֶת הַחֹלָה, הוּא עֲנָנֵי גְלוֹי
 שְׁעַר הַנּוֹי הַיּוֹי הַיּוֹי גְבוּחָה בְּחַמִּישִׁים שְׁעָרֵי בִּינָה. וְכַפִּי שְׁמֵצִינוּ
 כְּמֵשֶׁה, שְׁבַגְמַר עֲבוּדְתוֹ, בְּשַׁעַת פְּטִירָתוֹ, זָכָה גַם לְשַׁעַר
 הַנּוֹי, כְּמוֹ שְׁכַתוּב⁶¹ וַיַּעַל מֹשֶׁה גוֹי אֶל הַר נָבוֹ, וְדַרְשׁוּ נוֹי
 בּוֹ⁶², שְׁזָהוּ שְׁאֲמָרוּ רַ״ל⁶³
 עַל הַכְּתוּב כִּי לֹא יִרְאֵי אָדָם וַחֲיִי,
 בְּחַיִּיהֶם הַצְּדִיקִים אֵינָם רוֹאִים
 אֶת כְּבוֹדוֹ שֵׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲבָל
 בְּמִיתָתָם רוֹאִים. וְכַמוֹ-כֵּן כִּשְׁם
 שְׁמֵשׁ רַבִּינוּ זְכָה לְגִלּוֹי שְׁעַר הַנּוֹי
 מִחַמִּישִׁים שְׁעָרֵי בִּינָה בַּעַת פְּטִירָתוֹ, כֵּךְ
 יִהְיֶה לְעַתִּיד-לָבֹא גְלוֹי שְׁעַר
 הַנּוֹי, שְׁזָהוּ מָה שְׁנֵאֲמַר⁶⁴
 בְּנִבְאוֹת מִיכָה פִּימִי צֵאתָךְ מֵאֲרָץ
 מִצְרַיִם אֲרָאָנוּ נִפְלְאוֹת,
 וְהִבִּיטוּ ״נִפְלְאוֹת״ אוֹתוֹת נוֹי
 פְּלְאוֹת, רוֹמְזוֹ עַל הַגִּילּוֹי הַמִּיּוּחָד
 שִׁיְהִי לְעַתִּיד לְבּוֹא, שְׁהוּא עֲנָנֵי
 גְלוֹי שְׁעַר הַנּוֹי⁶⁵.
 וְזָהוּ ״בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם הַנּוֹי״ גוֹי
 הַרְּפֵא לְשִׁבּוּרֵי לֵב״, שְׁעַל-
 יַדִּי ״בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם הַנּוֹי״,
 שְׁהוּא עֲנָנֵי גְלוֹי שְׁעַר הַנּוֹי,
 הַדְּרָגָה הַיּוֹי עֲלִיוֹנָה מִחַמִּישִׁים שְׁעָרֵי
 בִּינָה נִעְשֶׂה ״הַרְּפֵא לְשִׁבּוּרֵי
 לֵב״, שְׁהוּא עֲנָנֵי רְפוּאָת
 הַחֹלִי שֵׁל הַשִּׁיבּוּרֵי לֵב שְׁמֵצַד
 הַרְּצוּא וְהַצְּמֵאוֹן לְגִלּוֹי שְׁעַר
 הַנּוֹי שְׁהַיּוֹי הַשִּׁיבּוּרֵי לֵב הוּא מִכְּ
 שְׁהַתְּשׁוּקָה לְדַבִּיקוֹת בְּאַלּוּקוֹת לֹא
 מִתְמַלֵּאת, אֲבָל כְּשִׁישְׁנוּ גִילּוֹי נַעֲלָה כֵל
 כֵּךְ, גִּילּוֹי שְׁעַר הַנּוֹי, הַשִּׁיבּוּרֵי לֵב
 מִתְרַפֵּא.
 (ה) וַיֵּשׁ לְקָשֶׁר זֶה עִם מָה
 שְׁכַתוּב בְּהַפְּטָרָה שֵׁל שַׁבַּת זוֹ,
 פִּרְשַׁת וְאַחַתְּנָן, נְחֵמוֹ נְחֵמוֹ עִמִּי
 גוֹי⁶⁶, שְׁזָהוּי הַהֲתַחַלָּה דְּשַׁבַּע

(ה) וַיֵּשׁ לְקָשֶׁר זֶה עִם מָה שְׁכַתוּב בְּהַפְּטָרָה נְחֵמוֹ נְחֵמוֹ עִמִּי גוֹי⁶⁶, שְׁזָהוּי

(57) טעמי המצוות פ' וירא. (58) עקב ז, טו. (59) ר"ה כא, ב. נדרים לח, א. (60) תהלים ח, ו. (61) ברכה לד, א. (62) ראה לקו"ת וסה"ל להאריז"ל ואתחנן ג, טו. של"ה שסט, א. לקו"ת במדבר יב, א. (63) ת"כ ויקרא א, א. במדבר"ר ספי"ד. (64) מיכה ז, טו. ראה זח"א רסא, ב. אוה"ת נ"ך עה"פ (ח"א ע' תפו). (66) ישעי' מ, א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 דְּנַחֲמָתָא⁶⁷, ההפטרות הראשונה מבין שבע הפטרות ורצופות של דברי
 2 נחמה וּכְמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּאַבוּדְרָהִים⁶⁸ בְּשֵׁם הַמְדַרְשׁ בְּבֵאוּר
 3 סֵדֶר הַהִפְטוּרוֹת הַללוּ שֶׁל 'שבעה דנחמתא', שֶׁבִּתְחִילָה אוֹמֵר
 4 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְנִבְיָאִים "נַחֲמוּ נַחֲמוּ עִמִּי", וְעַל זֶה
 5 מְשִׁיבָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל
 6 (בַּהִפְטָרָה דְּשֶׁבֶת שְׁלֹאֲחֵרִי-
 7 זֶה, פֶּרֶשֶׁת עֵקֶב) "וַתֹּאמֶר צִיּוֹן
 8 עֲזַבְנִי ה' "⁶⁹, כְּלוּמַר אֵינִי
 9 מִתְּפִיֶסֶת וְלֹא דִי לִי לִקְבַל נַחֲמָה
 10 מִנְחַמַת הַנְּבִיאִים, וְחוֹזְרִים
 11 הַנְּבִיאִים וְאוֹמְרִים לִפְנֵי
 12 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא "עֲנִיָּה
 13 סַעְרָה לֹא נִחַמְתָּ⁷⁰, הִינּוּ,
 14 שֶׁכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לֹא נִתְּפִיֶסֶה
 15 בְּתַנְחוּמֵינָן שְׁלָנוּ. וְעַל זֶה חוֹזֵר
 16 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְאוֹמֵר
 17 "אֲנֹכִי אֲנֹכִי אֲנִי בַעֲצֵמִי, לֹא עַל-יְדֵי
 18 הַנְּבִיאִים, הוּא מְנַחֲמָכֶם"⁷¹.
 19 וְהַעֲנֵן בְּזֶה, עַל-פִּי חֲסִידוֹת,
 20 דְּהִנֵּה יְדוּעֵ⁷² בְּתוֹרַת הַחֲסִידוֹת
 21 שֶׁהִשְׁגַּת הַנְּבִיאִים הִיא
 22 מִהֲאֲרַת הָאֲצִילוֹת הָאֵרָה בְּלִבְד
 23 מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת, הָעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן
 24 וְהָרַשׁוֹן מִבֵּין אַרְבַּעַת הָעוֹלָמוֹת
 25 הַרוּחָנִים הַכְּלָלִים אֲצִילוֹת-בְּרִיאָה-
 26 יְצִירַת-עֵשִׂיָּה הַמִּתְלַבֶּשֶׁת כִּפִּי
 27 שֶׁהָאֵרָה זֹו יוֹרֶדֶת וּבָאָה בְּכַחֲבֵינָת
 28 יְצִיחַ-הוֹד־יְסוּד הַסְפִירוֹת
 29 הַתַּחְתּוֹנוֹת דְּבְרִיאָה-יְצִירָה-
 30 עֵשִׂיָּה. וּבְזֶה גּוֹפֵא עֲצֵמוּ יֵשׁ
 31 חֲלוּקֵי מְדֻרְגוֹת בֵּין הַנְּבִיאִים
 32 עֲצֵמָם, שֶׁנְּבוֹאֵת יִשְׁעִיָּה הִיא
 33 עַל-יְדֵי הַהִתְלַבְּשׁוֹת הָאֵרָה
 34 מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת בְּיְצִיחַ-הוֹד
 35 דְּבְרִיאָה, נְבוֹאֵת יְחִזְקֵאל
 36 הִיא עַל-יְדֵי הַהִתְלַבְּשׁוֹת
 37 בְּיְצִיחַ-הוֹד דִּיעִירָה, וְנְבוֹאֵת
 38 זְכַרְיָה הִיא עַל-יְדֵי הַתְּלַבְּשׁוֹת
 39 בְּיְצִיחַ-הוֹד דִּיעֵשִׂיָּה. וְרַק
 40 נְבוֹאֵת מֹשֶׁה רַבְּנוּ [שֶׁגִּדְּלָה
 41 מֵעֵלְתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנוּ עַל כָּל
 42 שְׂאָר הַנְּבִיאִים, שֶׁכָּל
 43 הַנְּבִיאִים נִתְּנָבְאוּ בְּ"כַה",

בְּחִינַת אֶסְפֶּקְלָרְיָא שְׂאִינָה מְאִירָה, וּמֹשֶׁה נִתְּנָבֵא בְּ"זֶה",
 בְּחִינַת אֶסְפֶּקְלָרְיָא הַמְאִירָה (כְּנֹזֵךְ לְעֵיל סְעִיף ג) מְדַבְּרִי
 חֲכָמֵינוּ ז"ל עַל כָּךְ, הִיְתָה מִבְּחִינַת 'נְצִיחַ-הוֹד-סוּד דְּאֲצִילוֹת',
 כִּפִּי שְׁנִמְשָׁכִים וְיוֹרֵדִים דְּרָךְ מַעְבִּיר כַּאֲדָם הַעוֹבֵד בְּמִקוֹם מְבִילִי
 לַהֲתַעֲכֵב בּוּ כִּךְ שְׂאִינוּ מוֹשָׁפַע מִהַמְּקוֹם
 (שְׂאִינוּ בְּכַחֲבֵינָת הַתְּלַבְּשׁוֹת
 גְּמוּרָה) בְּעוֹלָם הַבְּרִיאָה.
 אָמְנָם, גַּם נְבוֹאֵת מֹשֶׁה, עִם כָּל
 מַעֲלֵתָה, אֵינָה אֶלָּא מִבְּחִינַת
 הַוִּי' דְּלִתְמָא הַמְדַרְיָגָה הַתַּחְתּוֹנָה
 שֶׁל שֵׁם הַוִּי'. וְזוּהִי טַעֲנַת כְּנֶסֶת
 יִשְׂרָאֵל שְׂאִינָה מִתְּפִיֶסֶת
 מִנְחַמַת הַנְּבִיאִים, כִּיּוֹן
 שְׂרַצוּנָה וְחִפְצָהּ שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל
 שִׁיְהִיָּה הַגְּלוּי דְּשֵׁם הַוִּי'
 דְּלַעֲלֵא וְאֵינָה מִסְתַּפְקַת בְּדַבְּרֵי
 הַנְּבִיאִים שֶׁהֵם גִּילּוּי מִשֵׁם ה' דְּלִתְתָא.
 וְכַנֹּזֵךְ לְעֵיל שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא מְקַבֵּל טַעֲנָה זֹו שֶׁל בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל, וְאוֹמֵר "אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא
 מְנַחֲמָכֶם", וְהִינּוּ, שְׁנוֹסְף עַל
 נְחֻמַת הַנְּבִיאִים שֶׁהַקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא אוֹמֵר לָהֶם לְנִבְיָאִים
 "נַחֲמוּ נַחֲמוּ עִמִּי", נְחֻמָּה
 בְּכַפְלִים⁷³, עַל-יְדֵי עֲבוּדַת
 הַתְּשׁוּבָה שֶׁהִיא בְּאוֹפֵן
 דְּ"כַפְלִים לְתוֹשִׁיָּה"⁷⁴, כַּמּוּבָא
 לְעֵיל שֶׁהַבְּעֵל-תְּשׁוּבָה שֶׁהִיא רְחוּק
 וְנִתְקַרֵב עוֹבֵד אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 'בְּחֵילָא יִתִּיר' הִנֵּה עוֹד זֹאת, בְּנוֹסְף
 לַנְּחֻמָּה שֶׁעַל יְדֵי הַנְּבִיאִים (וְלֹא
 בְּמִקוּמָה) שֶׁהִיא כַּמּוּר נַחֲמָה כְּפוּלָה
 שְׁיִשְׁנָה גַּם הַנְּחֻמָּה עַל-יְדֵי
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצֵמוּ

וְכָמוֹ שֶׁכְּתוּב דְּנַחֲמָתָא⁶⁷, וְכָמוֹ שֶׁכְּתוּב
 בְּאַבוּדְרָהִים⁶⁸ בְּשֵׁם הַמְדַרְשׁ בְּבֵאוּר סֵדֶר
 הַהִפְטוּרוֹת, שֶׁבִּתְחִילָה אוֹמֵר הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 לְנִבְיָאִים "נַחֲמוּ נַחֲמוּ עִמִּי", וְעַל זֶה מְשִׁיבָה
 כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל (בַּהִפְטָרָה דְּשֶׁבֶת שְׁלֹאֲחֵרִי-זֶה)
 "וַתֹּאמֶר צִיּוֹן עֲזַבְנִי ה' "⁶⁹, כְּלוּמַר אֵינִי מִתְּפִיֶסֶת
 מִנְחַמַת הַנְּבִיאִים, וְחוֹזְרִים הַנְּבִיאִים וְאוֹמְרִים
 לִפְנֵי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא "עֲנִיָּה סַעְרָה לֹא
 נִחַמְתָּ⁷⁰, הִינּוּ, שֶׁכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לֹא נִתְּפִיֶסֶה
 בְּתַנְחוּמֵינָן שְׁלָנוּ. וְעַל זֶה חוֹזֵר הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא וְאוֹמֵר "אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא מְנַחֲמָכֶם"⁷¹. וְהַעֲנֵן
 בְּזֶה, דְּהִנֵּה יְדוּעֵ⁷² שֶׁהִשְׁגַּת הַנְּבִיאִים הִיא
 מִהֲאֲרַת הָאֲצִילוֹת הַמִּתְלַבֶּשֶׁת בְּכַחֲבֵינָת נְצִיחַ-הוֹד-
 יְסוּד דְּבְרִיאָה-יְצִירָה-עֵשִׂיָּה. וּבְזֶה גּוֹפֵא יֵשׁ
 חֲלוּקֵי מְדֻרְגוֹת, שֶׁנְּבוֹאֵת יִשְׁעִיָּה הִיא עַל-יְדֵי
 הַהִתְלַבְּשׁוֹת בְּיְצִיחַ-הוֹד דְּבְרִיאָה, נְבוֹאֵת
 יְחִזְקֵאל הִיא עַל-יְדֵי הַהִתְלַבְּשׁוֹת בְּיְצִיחַ-הוֹד
 דִּיעִירָה, וְנְבוֹאֵת זְכַרְיָה הִיא עַל-יְדֵי הַתְּלַבְּשׁוֹת
 בְּיְצִיחַ-הוֹד דִּיעֵשִׂיָּה. וְרַק נְבוֹאֵת מֹשֶׁה רַבְּנוּ
 [שֶׁגִּדְּלָה מֵעֵלְתוֹ עַל כָּל שְׂאָר הַנְּבִיאִים, שֶׁכָּל
 הַנְּבִיאִים נִתְּנָבְאוּ בְּ"כַה", בְּחִינַת אֶסְפֶּקְלָרְיָא
 שְׂאִינָה מְאִירָה, וּמֹשֶׁה נִתְּנָבֵא בְּ"זֶה", בְּחִינַת
 אֶסְפֶּקְלָרְיָא הַמְאִירָה (כְּנֹזֵךְ לְעֵיל סְעִיף ג),
 הִיְתָה מִבְּחִינַת 'נְצִיחַ-הוֹד-סוּד דְּאֲצִילוֹת', כִּפִּי
 שְׁנִמְשָׁכִים דְּרָךְ מַעְבִּיר (שְׂאִינוּ בְּכַחֲבֵינָת
 הַתְּלַבְּשׁוֹת גְּמוּרָה) בְּעוֹלָם הַבְּרִיאָה. אָמְנָם, גַּם נְבוֹאֵת מֹשֶׁה אֵינָה אֶלָּא
 מִבְּחִינַת הַוִּי' דְּלִתְמָא. וְזוּהִי טַעֲנַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִתְּפִיֶסֶת מִנְחַמַת
 הַנְּבִיאִים, כִּיּוֹן שְׂרַצוּנָה וְחִפְצָהּ שִׁיְהִיָּה הַגְּלוּי דְּשֵׁם הַוִּי' דְּלַעֲלֵא. וְכַנֹּזֵךְ לְעֵיל
 שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְקַבֵּל טַעֲנָה זֹו, וְאוֹמֵר "אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא מְנַחֲמָכֶם",
 וְהִינּוּ, שְׁנוֹסְף עַל נְחֻמַת הַנְּבִיאִים שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹמֵר לָהֶם "נַחֲמוּ נַחֲמוּ
 עִמִּי", נְחֻמָּה בְּכַפְלִים⁷³, עַל-יְדֵי עֲבוּדַת הַתְּשׁוּבָה שֶׁהִיא בְּאוֹפֵן דְּ"כַפְלִים
 לְתוֹשִׁיָּה"⁷⁴, הִנֵּה עוֹד זֹאת, שְׁיִשְׁנָה גַּם הַנְּחֻמָּה עַל-יְדֵי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא

(67) טושו"ע או"ח סתכ"ח ס"ח. 68) סדר הפרשיות וההפטרות (ד"ה וכתב רבינו). 69) ישעי' מט, יד. 70) שם נד, יא. 71) שם נא, יב. 72) ראה המשך תער"ב ח"ב ע' טשטו ואל"ך. 73) ראה איכ"ר פ"א, נו. 74) שמו"ר רפמ"ו.

בונה ירושלים הוי' נדחי ישראל יכנס

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שְׁאוּמַר "אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא מְנַחֵמְכֶם", שֶׁהוּא עֲנִין גְּלוּי שֵׁם
 2 הַיְוָי דְּלַעְלֵא⁷⁵.
 3 וְזֶהוּ גַם מָה שֶׁכְּתוּב⁷⁶ בַּתְּחִילַת
 4 פְּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ וְאֶתְחַנֵּן אֶל הַיְוָי¹
 5 וְגו', "וְאֶתְחַנֵּן" דִּיקָא, הַכְּתוּב²
 6 מְדַיִק וְאוּמַר 'וְאֶתְחַנֵּן' לְהוֹרוֹת שְׁמֵשׁה³
 7 רְבִינוּ בִּיקֶשׁ לְקַבֵּל מִתַּנַּת חִינִם כְּלִי
 8 עַל-יְדֵי עֲבוּדַת הַתְּשׁוּבָה
 9 בְּאִים לְדַרְגָּה נְעִלִית שֶׁהִיא⁴
 10 בְּכַחֲנִית מִתַּנַּת חֲנָם⁷⁷, כְּלוּמַר,⁵
 11 דְּרוּגָה שְׂאֵי אִפְשֵׁר לְהַגִּיעַ אֵלֶיהָ כִּכּוּחַ
 12 עֲבוּדַת הָאָדָם שֶׁהוּא עֲנִין גְּלוּי
 13 שֵׁם הַיְוָי דְּלַעְלֵא⁷⁸.
 14 וְכֵן תְּהִיָּה לְנוּי, שֶׁכֶּכֶר
 15 בַּתְּחִלַּת הַשְּׁבוּעַ דִּנְחֻמָּתָא'⁷
 16 בַּשְּׁבַת זו שְׁבַע אוּמְרִים אֶת הַפְּתוּרָה
 17 הָרֵאשׁוֹנָה מִבֵּין שֶׁבַע הַפְּתוּרוֹת הַנַּחֲמָה
 18 אֶל מְרַחֵב הַגְּאוּלָּה, וּבְאוּפֵן פְּזָה
 19 נְמַשְׁכִּים כָּל הַשְּׁבוּעַ
 20 דִּנְחֻמָּתָא', עַד שֶׁנִּכְנְסִים
 21 מִהַשְּׁבוּעַ דִּנְחֻמָּתָא' לְשָׁנָה
 22 הַבְּאָה, וְזוֹכִים לְכַתִּיבָה
 23 וְחַתִּימָה טוֹבָה לְשָׁנָה טוֹבָה
 24 וּמְתוּקָה בְּכָל הַמְּצַטְרָף, בְּכַנְי
 25 חַיִּי וּמְזוֹנָא רְוִיחָא, בְּנִים, חַיִּים
 26 (בְּרִיאוֹת) וּמוֹזֵן (פְּרֻסָּה) בְּרִיוֹחַ
 27 לְמַטָּה מְעַשְׂרָה טְפָחִים כְּלוּמַר,
 28 בְּתוֹךְ הַמְּצִיאוֹת הַגְּשֵׁמִית הַתְּחַתּוֹנָה.

(75 ראה המשך תעריב ח"ב ע' א'רג. 76) ואתחנן ג, כג. (77) פירש"י עה"פ. 78) ראה אוה"ת ואתחנן ס"ע נג ואילך.

המשך ביאור למס' שבת ליום חמישי עמ' א

1 וּפְתִיחָתוּ לֹא נִחְשַׁב לְעוֹשֵׂה פֶתַח.
 2 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: וְתַנָּא קָמָא הַמְתִּיר לְהַרְחִיב נֶקֶב יֶשׁוּ, מֵאֵי שְׁנָא –
 3 בְּמָה זֶה שׁוֹנֵה מִנְּקֶב תְּרֵשׁ דְּלָא – שְׂאִסוּר לְעוֹשׂוֹתוֹ דְּקָא מְתַקֵּן
 4 פִּתְחָא – לְפִי שֶׁהוּא מְתַקֵּן פֶתַח לְכָלִי, אִם כֵּן אוֹסְפִי נְפִי קָא מְתַקֵּן
 5 פִּתְחָא – הַרְחַבְתָּ נֶקֶב קִיָּים גַּם הִיא יִתְחַשֵּׁב לְתִיקוֹן הַפֶּתַח שֶׁל
 6 הַכְּלִי וְהִרִי זֶה תּוֹלַדַת מִכָּה בְּפִטְשִׁי. מְתַרְצַת הַגְּמָרָא: אָמַר רַבְּהִי,
 7 דְּבַר תּוֹרָה כָּל פֶּתַח שְׂאִינוּ עוֹשִׂי לְתַכְנִים לְתוֹכוֹ וְלְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ אִינוּ
 8 פֶתַח וְאִין חַיִּיבִים עַל עֲשִׂיתוֹ, וְרַבֵּנּוּ הוּא דְּגוֹזֵר שְׂאֵל לְעוֹשׂוֹת כֹּל
 9 פֶתַח אֶף שְׁעוּמַד רַק לְהוֹצִיא אוּ רַק לְהַכְנִיס, מְשׁוּם – שְׂמָא יֵטְעָה
 10 וְיַעֲשֶׂה נֶקֶב בְּלוּל שְׁל תְּרַנְגּוּלִין וְיַעֲבֹר עַל אִיסוּר תּוֹרָה, דְּעֵבִיד
 11 לְעִיּוּלֵי אוּרִיא וְלְאֶפְסִיקֵי הַבְּלָא – שֶׁהִרִי הַנֶּקֶב בְּלוּל עוֹשִׂי כְּדִי לְהַכְנִיס
 12 אוּרִי וְלְהוֹצִיא אֶת הַהֶבֶל וְהִסְרַחוּן כְּדִי שְׂאֵל יִמּוֹתוֹ הַתְּרַנְגּוּלִים.
 13 וְאִם קִיָּים כֶּכֶר נֶקֶב וְקָא לְהוֹסִיף – לְהַרְחִיבוּ, לְדַעַת תַּנָּא קָמָא
 14 מוֹסִיף, מְשׁוּם שְׁבַחֲרַחֲבַת נֶקֶב אִין מְקוּם לְגוֹזֵר מְשׁוּם לוּל שֶׁל
 15 תְּרַנְגּוּלִים, כִּיּוֹן שְׂאוּסְפִי – שְׁלֵהוֹסִיף וְדָאֵי שְׁל תְּרַנְגּוּלִים לֹא
 16 אֲתִי לְאוּסְפִי – לֹא יוּבָא לְהוֹסִיף,

המשך ביאור למס' שבת ליום שישי עמ' א

1 וְאִין חֲשַׁשׁ לְסַחֲטִיטָה אֶף שְׁנַסְפּוּגוּ בַּה הַרְבֵּה מִיָּם. וְהִטְעַם כִּיּוֹן שְׁהָם
 2 רְבִים וְאֶחָד יוֹכִיר לְחִבְרִיו שֶׁהַסַּחֲטִיטָה אִסוּרָה.
 3 מוֹסִיפָה הַמְּשַׁנָּה: כְּכִין שְׁמֵן בַּשְּׁבַת עַל הַגּוּף, וְכִמְשִׁמְשִׁין –
 4 וּמְשַׁפְּשִׁים אֶת הַגּוּף בִּיד לְהַנָּא, אֲכָל לֹא מְתַעֲמִלִין – אִין
 5 מְשַׁפְּשִׁים בְּכַח אֶת הַגּוּף, וְלֹא מְתַנְּרִין – וְאִין מְגַרְדִּים אֶת הַגּוּף
 6 בְּמַגְרַדַּת, מְשׁוּם שׁוּזְהוּ עוֹבְדָא דְּחוּל. וְאִין יוֹרְדִין לְנַהַר שְׁשִׁמוּ
 7 קוֹרְדִימָא. וְאִין עוֹשִׂין אֶפְיָקְטוּוּזִין – וְאִין גּוֹרְמִים לְהַקָּא, וְאִין מְעַצְבִּין
 8 אֶת הַקָּפִין – אִין מְתַקְנִים וּמִיִּשְׁבִּים אֶת עֲצֻמּוֹתֵיהוּ וְחוּלִיּוֹת שְׁדַרְתוּ
 9 שֶׁל תִּינוּק שְׁנוּלַד, וּבְגִמְרָא יוּבָר הִטְעַם, וְאִין מְתוּרִין לְמִקּוּמוֹ אֶת
 10 הַשְּׂבָר שֶׁל עֵצִם שְׁנִשְׁבְּרָה, שְׂכַל שִׁישׁ בּו רְפוּאָה אִסוּר מְשׁוּם גּוֹזֵרַת
 11 שְׁחִיקַת סַמְמִנִין. וְכֵן מִי שְׁנַפְרָקָה יְדוּ וְרָגְלוּ, כְּלוּמַר שֶׁהַעֵצִם יֵצֵא
 12 מִמְּקוּמוֹהָ, לֹא יִמְרָפֵם בְּצוּזֵן – לֹא יִשְׁפֹּשֶׁף אֶת הַיָּד אוּ הַרְגַל בְּמִים

13 צוּנָנִים, מְשׁוּם שְׁנִיכֵר שְׁעוֹשֵׂה זֹאת לְצוֹרֵךְ רְפוּאָה, אֲכָל רוֹחֵץ הוּא
 14 כְּדַרְבֵּי וְאִם נְתַרְפָּא נְתַרְפָּא מְשׁוּם שְׂאֵל נִיכֵר שְׁעוֹשֵׂה זֹאת לְרְפוּאָה.
 15 **גְּמָרָא**
 16 שְׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה: הַרוֹחֵץ בְּמִי מַעְרָה וּבְמִי טְבִירָא וְכוּ'. מִדִּיִיקַת
 17 הַגְּמָרָא: קְתַנֵּי – הַמְּשַׁנָּה כְּתַבָּה אֶת שְׁנֵיהֶם יַחַד, לְלַמְדֵנוּ שְׁמִי
 18 הַמְּעַרָה דְּיִמְיָא דְּמִי מְבַרְיָא – דּוּמִים לְמִי טְבִירָא, מָה מִי מְבַרְיָא חֲמִין
 19 אֶף מִי מְעַרָה מְדוּבֵר בְּמִים חֲמִין, וּמִתּוֹךְ שֶׁהַמְּשַׁנָּה נִקְטָה 'תְּרוּחִין'
 20 לְשׁוֹן דִּיעֵבֵד, יֵשׁ לְדִיִיק שְׁבַדְעֵבֵד אִין לְבַתְּחִילָה לֹא, כְּלוּמַר הַמְּשַׁנָּה
 21 דְּנָה בַּהֲבַאת מַגְבַּת שֶׁל אָדָם שְׁעֵבֵר וְרוֹחֵץ בְּמִים אֵלוּ וְנִסְתַּפַּג בַּה,
 22 אֲבַל לְכַתְּחִילָה אִסוּר לְרוֹחֵץ בְּמִים אֵלוּ, מְבַלְל – וּמְשַׁמַּע מוּזָה